

**ΈΡΕΥΝΑ
ΓΙΑ
ΤΟ ΒΑΘΜΟ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
ΤΟΥ "ΚΛΑΣΙΚΟΥ ΓΥΡΟΥ"**

ΑΘΗΝΑ 1997

Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών

Οι Αρχαιολογικοί Χώροι και οι Διαδρομές που οδηγούς σ' αυτούς αποτελούν για τον ξεναγό και μέρος της εθνικής, πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς του, καθώς επίσης και τον χώρο εργασίας του. Η φύση αλλά και η θέση του επαγγέλματος επιτρέπει στους ξεναγούς να έχουν για αυτούς τους χώρους άποψη που, εκτός των ιδίων τοποθετήσεων, εκφράζει τη συνισταμένη πολλών άλλων παρατηρήσεων (επισκεπτών, υπαλλήλων των χώρων, αρχαιολόγων, καταστηματαρχών της περιοχής κτλ).

Η οικολογική ευαισθησία του κλάδου έχει ήδη εκδηλωθεί με διάφορες ευκαιρίες (περισυλλογή απορριμμάτων από αρχαιολογικούς χώρους, οικολογικές ημερίδες, στα σεμινάρια των ξεναγών κτλ).

Τα παραπάνω οδήγησαν το Δ.Σ και την ομάδα περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών Αθηνών (Σ.Δ.Ξ.Α.) στην απόφαση να καταγραφούν και ιεραρχηθούν οι απόψεις των συναδέλφων, σχετικά με την καθαριότητα ή μη, συγκεκριμένων χώρων και διαδρομών.

Η έρευνα και στατιστική ανάλυση έγινε με την βοήθεια μελών της ομάδας περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών και τα αποτελέσματά της που περιγράφονται παρακάτω, τείνουν στο γενικώς αναμενόμενο: χώροι και κυρίως διαδρομές χαρακτηρίζονται από απλώς ανεκτές ως απαράδεκτες!

Πιστεύοντας πως αυτό είναι ένα πρώτο, οργανωμένο βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση - που δεν είναι άλλη από την ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των διαφόρων αρμοδίων φορέων - παραδίδουμε στην κρίση σας τα αποτελέσματα της έρευνας.

Για το Σωματείο Διπλωματούχων Ξεναγών

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΟΜΑΔΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΑΡΓΥΡΗΣ ΑΓΓΕΛΟΥ

Αντί Προλόγου

Θεωρώντας ότι η ενεργός παρέμβαση στα καίρια και ευαίσθητα θέματα που άπτονται της περιβαλλοντικής υποβάθμισης είναι υποχρέωση κάθε υπεύθυνου πολίτη και εκτιμώντας παράλληλα ότι το αντικείμενο της συγκεκριμένης έρευνας είναι συγγενές με τα ερευνητικά ενδιαφέροντά μας, συμμετείχαμε στην εκπόνηση της ύστερα από πρόσκληση συνεργασίας εκ μέρους του Σ.Δ.Ξ.(Αθηνών).

Για τη διαμόρφωση του περιεχομένου του ερωτηματολογίου συνεργασθήκαμε με τον Αργύρη Αγγέλου μέλους του Σ.Δ.Ξ., ο οποίος είχε επίσης την ευθύνη διανομής και συλλογής των ερωτηματολογίων, καθώς και της κωδικογράφησης.

Από την Ομάδα Περιβάλλοντος του ΕΚΚΕ, που λειτουργεί στα πλαίσια του ΙΑΑΚ, συμμετείχαν στην έρευνα:

- Τσακίρης Κώστας, υπεύθυνος οργάνωσης και συντονισμού της ομάδας έργου
- Σακελλαρόπουλος Κώστας, στατιστική επεξεργασία των στοιχείων
- Θεοδωρόπουλος Κώστας, στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

Την απαιτούμενη μηχανογραφική επεξεργασία ανέλαβε ο Γιώργος Κουτσάκης, που επιμελήθηκε και τα σχετικά έγχρωμα γραφήματα.

Θέλουμε ακόμη να τονίσουμε την άψογη συνεργασία μας με την ομάδα περιβάλλοντος του Σ.Δ.Ξ. και ευχόμαστε τα αποτελέσματα της έρευνας να αξιοποιηθούν προς την κατεύθυνση της προστασίας του περιβάλλοντος και της βελτίωσης των κακώς κειμένων που εντοπίζονται.

Η Ερευνητική Ομάδα

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
I. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	1
II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ.	2
III. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ...	4
<i>A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων.....</i>	<i>4</i>
<i>B. Αξιολόγηση κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων -Διαδρομών.....</i>	<i>8</i>
<i>Γ. Βαθμολόγηση Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών κατά Νομό...</i>	<i>12</i>
IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	15

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έρευνα με αντικείμενο την καθαριότητα των τουριστικών διαδρομών, Αρχαιολογικών χώρων ξεκίνησε με την πρωτοβουλία της Ομάδας Περιβάλλοντος του Σωματείου Διπλωματούχων Ξεναγών (Αθηνών) και διεξήχθη με την συνεργασία μελών της Ομάδας Περιβάλλοντος του Ινστιτούτου Αστικής-Αγροτικής Κοινωνιολογίας του Ε.Κ.Κ.Ε.

Η ομάδα περιβάλλοντος του Σ.Δ.Ξ. συγκροτήθηκε με σκοπό την συμβολή των ξεναγών στην αντιμετώπιση καίριων και χρόνιων προβλημάτων που σχετίζονται με την συστηματικά συντελούμενη καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα.

Πέραν των αλυσιδωτών αρνητικών επιπτώσεων που επιφέρει η καταστροφή αυτή σε όλους τους τομείς οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, παράλληλα αμαυρώνει την εικόνα που προσλαμβάνουν οι επισκέπτες-τουρίστες και πλήττει ευθέως τόσο τον τουρισμό, όσο και την αξιοπιστία της χώρας μας διεθνώς.

Η ίδια η φύση και θέση του επαγγέλματος του ξεναγού τον καθιστά καθημερινό αποδέκτη παραπόνων και πάσης φύσεως αρνητικών σχολίων εκ μέρους των τουριστών-επισκεπτών αρχαιολογικών χώρων, αλλά και των εμπλεκομένων με τον τουρισμό καταστηματάρχων, ξενοδόχων κλπ, καθιστώντας τον «πληροφοριοδότη-κλειδί», επί του συγκεκριμένου αντικειμένου.

Τα παράπονα και τα αρνητικά σχόλια που διατυπώνονται αφορούν την καθαριότητα τόσο του οικιστικού όσο και του φυσικού περιβάλλοντος, το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών και την γενικότερη έλλειψη φροντίδας, την αμέλεια και ανευθυνότητα που χαρακτηρίζει τη στάση δημόσιων φορέων και ιδιωτών έναντι των ζωτικής σημασίας περιβαλλοντικών προβλημάτων.

Οι τεράστιοι όγκοι σκουπιδιών (εστίες μόλυνσης και δυσοσμίας) και τα συσσωρευμένα μπάζα κατά μήκος του εθνικού και επαρχιακού δικτύου, σε εισόδους πόλεων και χωριών, αλλά και σε χαράδρες και ρέματα, τα πτώματα ζώων σε κατάσταση αποσύνθεσης, τα ερειπωμένα αυτοκίνητα και φορτηγά που έχουν μετατραπεί σε σιδηρόμαζα κλπ. συνθέτουν δυστυχώς την εικόνα που αντικρίζει κανείς και δυσφημεί την χώρα μας διαρκώς και διεθνώς.

Συμβολή στη δρομολόγηση λύσεων για την απαράδεκτη αυτή κατάσταση φιλοδοξεί ν' αποτελέσει η συγκεκριμένη έρευνα, ως πρώτο βήμα ενεργού παρέμβασης των Ξεναγών στα κρίσιμης σημασίας προβλήματα περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Ι. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η Ομάδα Περιβάλλοντος του Σ. Δ. Ξ. σε συνεργασία με την Ομάδα Περιβάλλοντος του ΕΚΚΕ κατέστρωσε ερωτηματολόγιο, για την συμπλήρωση του οποίου απευθύνθηκε στους διπλωματούχους Ξεναγούς κατά την διάρκεια του Σεμιναρίου Επιμόρφωσης που διεξάγεται σε τακτική ετήσια βάση. Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε στους συμμετέχοντες στο Σεμινάριο ξεναγούς, συμπληρώθηκε επί τόπου και επιστράφηκε από τους περισσότερους ερωτώμενους, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις επιστράφηκε ταχυδρομικά μέσω των γραφείων του Σ.Δ.Ξ.

Από τη διαδικασία αυτή προέκυψαν 156 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια, εκ των οποίων 135 (ποσοστό 87%) συμπληρώθηκαν επί τόπου κατά τις ημέρες διεξαγωγής του Σεμιναρίου και 21 (ποσοστό 13%) παρελήφθησαν ταχυδρομικά.

Πρέπει να διευκρινιστεί ότι ο συνολικός αριθμός των ενεργών επαγγελματιών ξεναγών κυμαίνεται περί τα 600 άτομα (Αθήνα). Θεωρείται λοιπόν δεδομένη η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος (άνω του 25% του συνόλου των Ξεναγών). Παράλληλα οι 156 ξεναγοί που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο, θεωρούνται οι κατά τεκμήριο πλέον «δραστηριοποιημένοι» στο επάγγελμα με βασικό κριτήριο την συμμετοχή τους στο ετήσιο Σεμινάριο.

Το ερωτηματολόγιο διαρθρώνεται σε δύο βασικά σκέλη:

α) Ατομικά στοιχεία ξεναγού.

β) Βαθμός καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών

Στο α σκέλος ζητούνται τα βασικά δημογραφικά-κοινωνικά χαρακτηριστικά των ξεναγών που περιλαμβάνουν τις εξής παραμέτρους:

α) Φύλο, β) Ηλικία, γ) Οικογενειακή κατάσταση, δ) Αριθμός παιδιών, ε) Χρησιμοποιούμενες επαγγελματικά ξένες γλώσσες (1^η, 2^η, 3^η), στ) Τυχόν πτυχίο Ανωτάτης ή Ανωτέρας Σχολής (εκτός της Σχολής Ξεναγών), ζ) Χρόνια εξάσκησης του επαγγέλματος.

Στο β σκέλος ζητείται η βαθμολόγηση της καθαριότητας 12 συγκεκριμένων διαδρομών και 6 αρχαιολογικών χώρων εκ μέρους των ξεναγών, βάσει 5βάθμιας κλίμακας, που περιλαμβάνει τους εξής κωδικούς χαρακτηρισμούς:

- 1= Πολύ καθαρός χώρος (τέλειος)
- 2= Καθαρός χώρος (αποδεκτός)
- 3= Μέτριος
- 4= Βρώμικος χώρος
- 5= Πολύ βρώμικος χώρος (ντροπή-αίσχος)

Η επιλογή των διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων που περιλαμβάνει το ερωτηματολόγιο έγινε βάσει του ότι το συγκεκριμένο δρομολόγιο είναι αυτό που ακολουθείται συχνότερα απ' οποιοδήποτε άλλο στις τουριστικές περιηγήσεις («κλασσικός γύρος»).

Παράλληλα υπάρχει ελεύθερος χώρος στο ερωτηματολόγιο, όπου μπορεί ο ερωτώμενος να διατυπώσει οποιοδήποτε πρόσθετο σχόλιο σχετίζεται με το θέμα.

II. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΩΝ ΞΕΝΑΓΩΝ.

Τα δημογραφικά και κοινωνικά στοιχεία των Ξεναγών, που διερευνήθηκαν κατά την επιτόπια έρευνα αναλύονται κατωτέρω :

α) Φύλο: Από τους 156 απαντήσαντες, οι 128 είναι γυναίκες (ποσοστό 82%) και οι 28 άνδρες (ποσοστό 18%). Η κατανομή αυτή αποτυπώνει το γεγονός ότι η πλειονότητα των Ξεναγών είναι γυναίκες.

β) Ηλικία: Η μεγαλύτερη συγκέντρωση ξεναγών παρατηρείται στην ηλικιακή ομάδα 30-49 ετών (ποσοστό 57,1%) και εν συνεχεία στην ομάδα 50-64 ετών

(ποσοστό 30,1%). Η κατανομή αυτή εξασφαλίζει την αντιπροσωπευτικότητα απόψεων, διότι συσχετίζεται ευθέως με τα χρόνια εξάσκησης του επαγγέλματος και συνθέτει τις διαφορετικές προσλαμβάνουσες παραστάσεις παλαιότερων και νέων ξεναγών.

γ) Οικογενειακή κατάσταση: Το 42,7% των ερωτηθέντων είναι έγγαμοι και το 38% είναι άγαμοι. Το 19,3% είναι διαζευγμένοι/ες ή χήροι/ες, ποσοστό αρκετά υψηλότερο έναντι του αντίστοιχου στον γενικό πληθυσμό.

δ) Αριθμός παιδιών: Δεν παρατηρούνται αποκλίσεις από τα δεδομένα του γενικού πληθυσμού με το 45,3% των ερωτώμενων που είναι γονείς να έχουν ένα παιδί και το 49,3% δύο παιδιά.

ε) Ξένες γλώσσες: Καταγράφηκαν έως 3 χρησιμοποιούμενες επαγγελματικά γλώσσες από κάθε ξεναγό, ιεραρχημένες κατά συχνότητα χρήσης (και επάρκεια γνώσης). 105 ξεναγοί (ποσοστό 69,5%) χρησιμοποιούν τα Αγγλικά, είτε ως πρώτη γλώσσα (47%), είτε ως δεύτερη η τρίτη.

Ακολουθούν τα Γαλλικά που χρησιμοποιούνται από 55 ξεναγούς συνολικά (ποσοστό 36,49%), από τους 25 (ποσοστό 16,6%) ως πρώτη γλώσσα, καθώς και τα Γερμανικά από 47 ξεναγούς συνολικά (ποσοστό 31%), εκ των οποίων οι 33 (ποσοστό 21,9%) ως πρώτη γλώσσα. Αξιοσημείωτα ποσοστά παρουσιάζουν τα Ιταλικά (19,8%) καθώς και τα Ισπανικά (χρήση από το 11,3%) .

Η συχνότητα χρήσης των γλωσσών καθορίζεται από την προέλευση των αλλοδαπών τουριστών, ενώ η επιλογή εκμάθησης εκ μέρους των ξεναγών σχετίζεται και με τη γενικότερη κοινωνική τάση κατά χρονική συγκυρία, δηλ. παλαιότερα άκμαζαν τα Γαλλικά, ενώ αντιθέτως τα τελευταία χρόνια ανερχόμενες γλώσσες είναι τα Γερμανικά και τα Ισπανικά. Τέλος τα Αγγλικά θεωρούνται εκ των «ουκ άνευ» γλώσσα και έχουν ευρύτατη χρήση σε διαχρονική βάση.

στ) Κατοχή άλλου πτυχίου: Εκτός του πτυχίου της Σχολής Ξεναγών, το οποίο διαθέτουν όλοι οι ερωτηθέντες (καθ' όσον είναι μέλη του Σ.Δ.Ξ.), το 52,1% εξ αυτών κατέχει και άλλο πτυχίο Ανωτέρας ή Ανωτάτης Σχολής.

Η διαπίστωση αυτή αποτυπώνει το υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης των ξεναγών.

Όσον αφορά την κατεύθυνση των σπουδών, παρατηρείται πως το 50% (38 από τους 76 κατόχους άλλου πτυχίου), έχει ακολουθήσει σπουδές Αρχαιολογίας ή Ξενόγλωσσης Φιλολογίας.

Οι ειδικότητες αυτές θεωρούνται συγγενείς προς το επάγγελμα των ξεναγών και οπωσδήποτε ενισχυτικές της επαγγελματικής τους επάρκειας.

Στις άλλες κατευθύνσεις υπάρχει ευρύτατη διασπορά ειδικοτήτων, είναι όμως δυνατόν να ομαδοποιηθούν σε σπουδές Θεωρητικής κατεύθυνσης (το 25%) και Θετικής κατεύθυνσης (το υπόλοιπο 25%).

ζ) Χρόνια άσκησης του επαγγέλματος: Όπως αναφέρθηκε και στην ανάλυση κατανομής σε ηλικιακές κατηγορίες, υπάρχει αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος, όσον αφορά στα χρόνια άσκησης του επαγγέλματος. Ο 6,2% των απαντησάντων είναι νέοι στο επάγγελμα (χρόνια άσκησης 1 έως 5), το 19,3%

ασκεί το επάγγελμα μεταξύ 6 και 10 ετών, το 30,3% μεταξύ 11 και 20ετών και το 30,4% άνω των 20 ετών.

Βάσει αυτών των κατανομών, υπάρχει διαχρονική θεώρηση του υπό εξέταση προβλήματος και αυξάνεται η αξιοπιστία και εγκυρότητα των απαντήσεων των ερωτώμενων.

ΙΙΙ. ΒΑΘΜΟΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

A. Ανάλυση Γενικών Αποτελεσμάτων

Μια πρώτη επεξεργασία (απλές κατανομές, επί τοις εκατό) των απαντήσεων στο ερωτηματολόγιο, όσον αφορά τον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων παρουσιάζεται στον πίνακα που ακολουθεί:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Α/Α	ΑΡΧΑΙΟΛ. ΧΩΡΟΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΗ		Βαθμός Καθαριότητας				
			1	2	3	4	5
1	Διαδρομή	Αθήνα - Ισθμός (Εθν. Οδός)	3,4	30,2	43,0	15,4	8,1
2	Διαδρομή	Ισθμός - Επίδαυρος	4,1	37,2	31,8	21,6	5,4
3	Διαδρομή	Ισθμός - Μυκήνες	2,0	20,3	50,7	22,3	4,7
4	Αρχ. Χώρος	Χώρος Μυκήνες	8,7	38,3	43,0	9,4	0,7
5	Διαδρομή	Μυκήνες - Ναύπλιο - Επίδαυρος	2,0	18,2	49,3	27,0	3,4
6	Αρχ. Χώρος	Επιδαύρου	17,7	58,5	17,0	6,8	-
7	Διαδρομή	Ναύπλιο - Τρίπολη - Σπάρτη	0,7	23,4	50,4	21,3	1,3
8	Αρχ. Χώρος	Μυστρά	7,7	47,9	32,4	10,6	1,4
9	Διαδρομή	Σπάρτη - Καλαμάτα - Ολυμπία	0,7	28,6	44,3	20,7	5,7
10	Αρχ. Χώρος	Ολυμπίας	13,2	54,2	25,0	6,3	1,4
11	Διαδρομή	Ολυμπία - Πάτρα - Ρίο	0,7	24,8	36,6	28,3	9,7
12	Διαδρομή	Αντίρριο - Ιτέα - Δελφοί	0,7	21,5	28,9	26,8	22,1
13	Αρχ. Χώρος	Δελφών	16,1	57,0	20,8	3,4	2,7
14	Διαδρομή	Δελφοί - Λαμία	-	18,2	37,1	24,5	20,3
15	Διαδρομή	Λαμία - Δομοκός	-	6,2	13,1	20,0	60,7
16	Διαδρομή	Δομοκός - Καρδίτσα - Μετέωρα	2,1	9,9	43,0	23,9	21,1
17	Μοναστήρια	Μετεώρων	19,9	32,9	29,5	11,0	6,8
18	Διαδρομή	Λαμία - Αθήνα (Εθν. Οδός)	2,0	17,0	41,5	23,1	16,3

Επί του συνόλου διαδρομών και αρχαιολογικών χώρων, τα ποσοστά κατά βαθμό καθαριότητας διαμορφώνονται ως εξής:

Το 5,7% των απαντήσεων χαρακτηρίζει τους χώρους ως πολύ καθαρούς, το 30,2% ως καθαρούς, το 35,5% ως μέτριους, το 17,9% ως βρώμικους και το 10,7% ως απαράδεκτα βρώμικους.

Τα συγκεκριμένα ποσοστά προκύπτουν ως μέσος όρος του συνόλου των επί μέρους απαντήσεων που αφορούν ξεχωριστά κάθε διαδρομή και κάθε αρχαιολογικό χώρο.

Από την ανάλυση των συγκεντρωθέντων ερωτηματολογίων διαπιστώνεται ένας βασικός διαχωρισμός, όσον αφορά τον βαθμό καθαριότητας, μεταξύ των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων.

Ομαδοποιώντας τις απαντήσεις με βαθμό 1 και 2 έχουμε ποσοστό 35,9%, και με βαθμό 4 και 5 ποσοστό 28,6%. Η εικόνα αυτή διαφοροποιείται έντονα μεταξύ αρχαιολογικών χώρων (κατά 62,2% χαρακτηρίζονται καθαροί ή πολύ καθαροί και κατά 10,1% βρώμικοι ή πολύ βρώμικοι) και διαδρομών (με αντίστοιχα ποσοστά 22,8% και 37,8%).

Η υψηλή συγκέντρωση απαντήσεων στη μεσαία βαθμίδα της κλίμακας (χαρακτηρισμός της κατάστασης ως μέτριας) παρατηρείται πολύ συχνά σε παρόμοιες έρευνες και συναρτάται με την δημιουργούμενη στον ερωτώμενο ψυχολογία ταύτισης με τον μέσο όρο και την επιφυλακτικότητα στη διατύπωση κατηγορηματικής γνώμης.

Εν προκειμένω πάντως, πλην αυτής της γενικώς ισχύουσας διαπίστωσης, η επιλογή του χαρακτηρισμού με βαθμό 3 (Μέτρια) υποδηλώνει αρνητική γνώμη για την καθαριότητα, δεδομένου ότι ο βαθμός 2 αντιστοιχεί στον χαρακτηρισμό «αποδεκτός» και έτσι χρωματίζει αρνητικά τον βαθμό 3.

Εάν λοιπόν προσμετρηθεί στον αρνητικό χαρακτηρισμό καθαριότητας, τμήμα της επιλογής του βαθμού 3, η διαμορφούμενη εικόνα είναι πολύ πιο ανησυχητική.

Ενισχυτικό επιχείρημα μιας τέτοιας θεώρησης αποτελεί το γεγονός ότι η συγκέντρωση απαντήσεων που χαρακτηρίζουν ως μέτρια την καθαριότητα είναι εμφανώς μεγαλύτερη στις διαδρομές (ποσοστό 39,4%) έναντι των αρχαιολογικών χώρων (ποσοστό 27,9%).

Εξετάζοντας μεμονωμένα καθεμιά από τις 12 διαδρομές και κάθε έναν από τους 6 αρχαιολογικούς χώρους, παρατηρούμε τα εξής:

1) Αρχαιολογικοί χώροι:

Ο αρχαιολογικός χώρος της Επιδαύρου χαρακτηρίζεται ως ο πλέον καθαρός με ποσοστό θετικών απαντήσεων 76,2%, ενώ το μικρότερο ποσοστό θετικών απαντήσεων έχουν οι Μυκήνες με ποσοστό 47%.

Τα χαμηλότερα ποσοστά αρνητικών απαντήσεων συγκεντρώνουν οι Δελφοί (6,1%) και η Επίδαυρος (6,8%) και το υψηλότερο τα Μετέωρα (17,8%).

Από τους άλλους αρχαιολογικούς χώρους η Ολυμπία συγκεντρώνει 67,4% θετικών σχολίων και 16% αρνητικών, ενώ ο Μυστράς 55,6% και 14% αντιστοίχως.

2) Διαδρομές:

Μεταξύ των διαδρομών ευνοϊκότερα σχόλια αποσπά η διαδρομή Ισθμός-Επίδαυρος (41,3%) και αρνητικότερα η διαδρομή Λαμία-Δομοκός (6,2%), εικόνα που επιβεβαιώνουν και οι αρνητικές απαντήσεις κατά τον αντίστροφο τρόπο (80,7% η διαδρομή Λαμία-Δομοκός και 22,6% η διαδρομή Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη).

Η ερμηνεία των τόσο αρνητικών σχολίων για τη διαδρομή Λαμία-Δομοκός συναρτάται αφ' ενός με την γενικότερη κατάσταση του δρόμου (ανηφορικός, με πολλές στροφές και εν μέρει δύσβατος), αφ' ετέρου με την αναξιοποίητη τουριστική περιοχή που τον περιβάλλει, με αποτέλεσμα να έχει ελλιπή φροντίδα και συντήρηση.

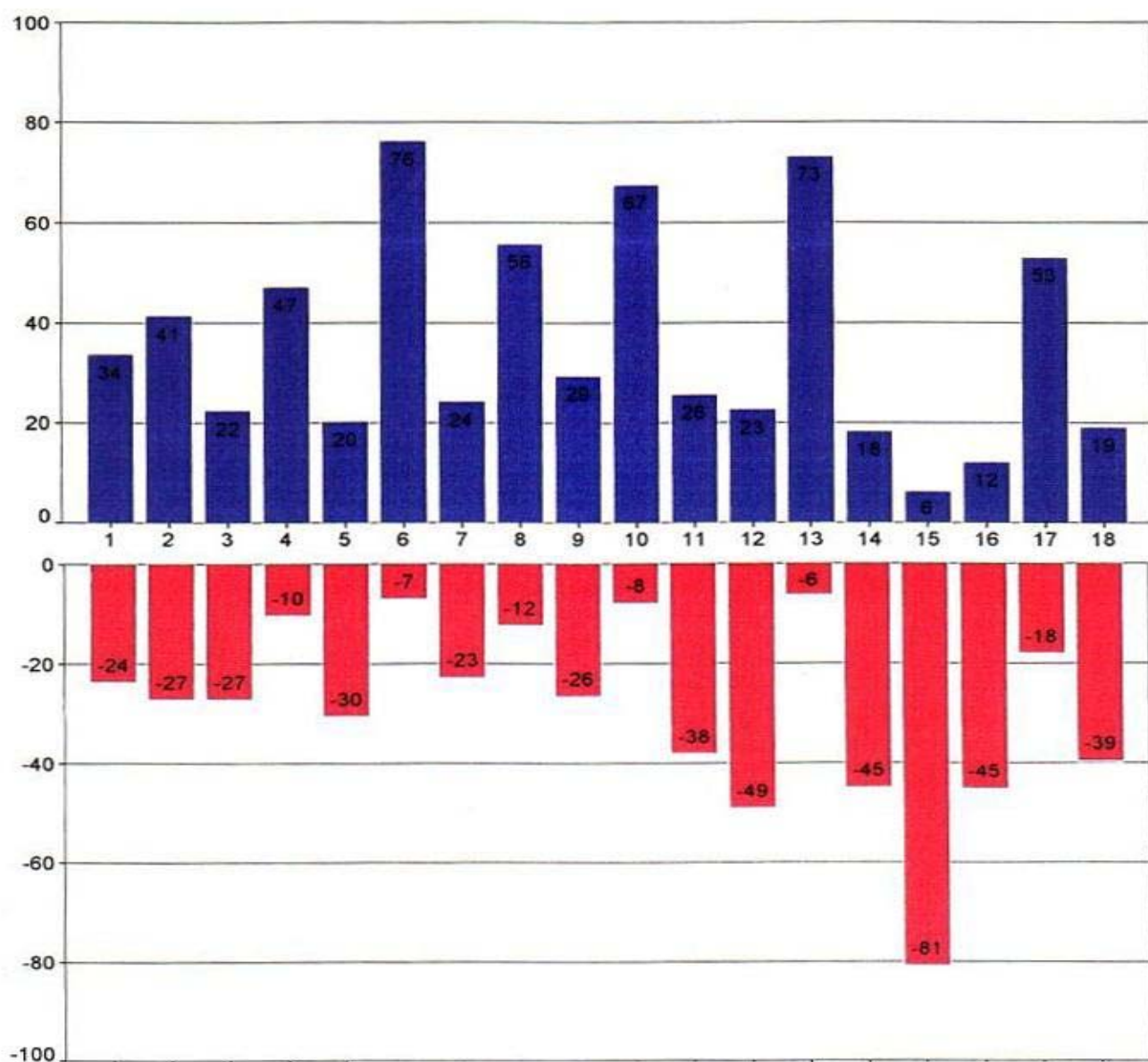
Μέτρια εικόνα εμφανίζει το επαρχιακό δίκτυο της Πελοποννήσου, με το 29,3% θετικών σχολίων για τη διαδρομή Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία (και αντίστοιχα αρνητικά 26,4%), ενώ η διαδρομή Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο συγκεντρώνει 25,5% θετικά και 38% αρνητικά σχόλια. Μετριότερη ακόμη εικόνα παρουσιάζει η διαδρομή Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος με 20,2% θετικών και 30,4% αρνητικών σχολίων.

Η εντύπωση υποβάθμισης γίνεται πιο έντονη στο οδικό δίκτυο της Στερεάς Ελλάδας και Θεσσαλίας όπου εκτός των περισσότερων αρνητικών σχολίων που προαναφέραμε για την διαδρομή Λαμία-Δομοκός, αρνητική εικόνα διαμορφώνεται τόσο για την διαδρομή Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα (45% αρνητικών σχολίων και μόνο 12% θετικών), αλλά και για την Εθνική Αθηνών-Λαμίας (39,4% αρνητικών απαντήσεων και 18,2% θετικών).

Έντονη αντίθεση μεταξύ των αρχαιολογικών χώρων και των διαδρομών που οδηγούν σ' αυτούς παρατηρείται στους Δελφούς, όπου το 73,1% των θετικών σχολίων για τον αρχαιολογικό χώρο αντιστρέφεται θεαματικά με το 22,5% (διαδρομή Αντίρριο-Ιτέα-Δελφοί) και το 18,2% (Δελφοί-Λαμία). Εδώ, επίσης, η ερμηνεία σχετίζεται με την γενικότερη κατάσταση του οδικού δικτύου και την έλλειψη παράλιων (και άρα τουριστικά αξιοποιήσιμων) περιοχών και οικισμών κατά τις διαδρομές.

Την διαπίστωση αυτή ενισχύει η θετικότερη εικόνα άλλων διαδρομών, όπως Αθήνα-Ισθμός (33,6% θετικά σχόλια) και Ισθμός-Επίδαυρος, με αποτέλεσμα θετική γνώμη του 41,3% των ερωτώμενων.

Στο έγχρωμο γράφημα που ακολουθεί απεικονίζονται οι θετικές (με μπλε χρώμα, κωδικοί 1+2) και αντίστροφα οι αρνητικές (με κόκκινο χρώμα, κωδικοί 3+4) γνώμες ανά Αρχαιολογικός Χώρο - Διαδρομή.

ΚΩΔΙΚΟΙ

1	Διαδρομή	Αθήνα - Ισθμός (Εθν. Οδός)	10	Αρχ. Χώρος	Ολυμπίας
2	Διαδρομή	Ισθμός - Επίδαυρος	11	Διαδρομή	Ολυμπία - Πάτρα - Ρίο
3	Διαδρομή	Ισθμός - Μυκήνες	12	Διαδρομή	Αντίρριο - Ιτέα - Δελφοί
4	Αρχ. Χώρος	Χώρος Μυκήνες	13	Αρχ. Χώρος	Δελφών
5	Διαδρομή	Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος	14	Διαδρομή	Δελφοί - Λαμία
6	Αρχ. Χώρος	Επιδαύρου	15	Διαδρομή	Λαμία - Δομοκός
7	Διαδρομή	Ναύπλιο - Τρίπολη - Σπάρτη	16	Διαδρομή	Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα
8	Αρχ. Χώρος	Μυστρά	17	Μοναστήρια	Μετεώρων
9	Διαδρομή	Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία	18	Διαδρομή	Λαμία - Αθήνα (Εθν. Οδός)

3) Πρόσθετα σχόλια των ερωτώμενων

Εκτός από την βαθμολόγηση και τον χαρακτηρισμό του επιπέδου καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και των κατευθυνόμενων προς και από αυτούς διαδρομών, αρκετοί ερωτηθέντες προέβησαν σε πρόσθετα σχόλια επί του θέματος, τα οποία ομαδοποιήθηκαν ως εξής:

α) 26 ερωτώμενοι (16,7%) διατύπωσαν αρνητικά σχόλια και μετέφεραν παράπονα, των οποίων γίνονται συχνά αποδέκτες εκ μέρους τουριστών, καταστηματαρχών κλπ, σχετικά με την υγιεινή, την καθαριότητα και την γενικότερη εικόνα που παρουσιάζουν οι τουαλέτες.

β) 21 ερωτώμενοι (ποσοστό 13,5%) πρόσθεσαν ότι παρόμοια η και χειρότερη εικόνα παρουσιάζουν άλλοι αρχαιολογικοί χώροι, μνημεία, αξιοθέατα κλπ., που δεν περιλαμβάνονται στις διαδρομές του ερωτηματολόγιου (στον «κλασσικό γύρο»).

γ) 9 ερωτώμενοι (ποσοστό 5,8%) αναφέρθηκαν σε άλλα κακώς κείμενα των αρχαιολογικών χώρων, όπως η ελλιπής φύλαξη, η ανεπαρκής και ανοργάνωτη ενημέρωση των επισκεπτών, η ποιότητα και το κόστος των παρεχόμενων υπηρεσιών από τις καντίνες κλπ.

δ) Τέλος 13 ερωτώμενοι (8,3%) προέβησαν σε γενικότερα σχόλια για την καθαριότητα των διαδρομών και των αρχαιολογικών χώρων και εντόπισαν ελλείψεις (π.χ. κάλαθοι αχρήστων, προσωπικό φύλαξης και καθαριότητας κλπ) ολοκληρώνοντας την διαμόρφωση της αρνητικής εικόνας που προκύπτει και από τις υπόλοιπες απαντήσεις τους.

B. Αξιολόγηση κατά Βαθμό Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών

Για ν' αποτυπωθεί παραστατικά η διαμορφωμένη κατάσταση, όσον αφορά στην καθαριότητα αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών, επιχειρήθηκε η απόλυτη ιεράρχηση του βαθμού καθαριότητας.

Μεθοδολογικά, η διαδικασία γι' αυτήν την ιεράρχηση ήταν:

- α) Ομαδοποιήθηκαν οι θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2), καθώς και οι αρνητικές (κωδικοί 4 και 5).
- β) Χρησιμοποιήθηκε συντελεστής στάθμισης της βαθμολόγησης που κατά περίπτωση ήταν:
 - +2 για τις θετικές απαντήσεις (κωδικοί 1 και 2)
 - 0 για τον χαρακτηρισμό «μέτρια» (κωδικός 3)
 - 2 για τις αρνητικές απαντήσεις (κωδικοί 4 και 5)

Κατ' αυτόν τον τρόπο προέκυψε η απόλυτη ιεράρχηση κατά βαθμό καθαριότητας που παρουσιάζεται στον ακόλουθο πίνακα:

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

A/A	Αρχ.Χώρος/Διαδρομή	(1+2)	(3)	(4+5)	Δείκτης	α/α κατά δείκτη
1	Αρχ.Χώρος Επιδαύρου	76,2	17,0	6,8	138,8	2
2	Αρχ. Χώρος Δελφών	73,1	20,8	3,4	139,4	1
3	Αρχ. Χώρος Ολυμπίας	67,4	25,0	7,7	119,4	3
4	Αρχ. Χώρος Μυστρά	55,6	32,4	12,0	87,2	4
5	Μοναστήρια Μετεώρων	52,8	29,5	17,8	70	6
6	Αρχ. Χώρος Μυκηνών	47,0	43,0	10,1	73,8	5
7	Διαδρ. Ισθμός-Επίδαυρος	41,3	31,8	27,0	28,6	7
8	Διαδρ. Αθήνα-Ισθμός	33,6	43,0	23,5	20,2	8
9	Διαδρ. Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία	29,3	44,3	26,4	5,8	9
10	Διαδρ.. Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο	25,5	36,6	38,0	-25	13
11	Διαδρ. Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη	24,1	50,4	22,6	3	10
12	Διαδρ. Αντίρριο-Ιτέα-Δελφοί	22,5	28,9	48,9	-52,8	15
13	Διαδρ. Ισθμός-Μυκήνες	22,3	50,7	27,0	-9,4	11
14	Διαδρ.Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος	20,2	49,3	30,4	-20,4	12
15	Διαδρ. Λαμία-Αθήνα	19,0	41,5	39,4	-40,8	14
16	Διαδρ. Δελφοί-Λαμία	18,2	37,1	44,8	-53,2	16
17	Διαδρ. Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα	12,0	43,0	45,0	-66	17
18	Διαδρ. Λαμία-Δομοκός	6,2	13,1	80,7	-149	18

Μετά την απόλυτη ιεράρχηση κατά βαθμό καθαριότητας των αρχαιολογικών χώρων και διαδρομών, εκτιμήθηκε η σχετική συμβολή κάθε χώρου ή διαδρομής στη συνολική εικόνα που διαμορφώνεται.

Έτσι για τους Αρχαιολογικούς Χώρους (οι οποίοι έχουν όλοι δείκτη με θετικό πρόσημο), η ποσοστιαία συμβολή στη θετική αυτή εικόνα είναι κατ' αρχαιολογικό χώρο:

Δελφοί	22,2%
Επίδαυρος	22,1%
Ολυμπία	19%
Μυστράς	13,9%
Μυκήνες	11,7%
Μετέωρα	11,1%

Όσον αφορά στις διαδρομές, για εκείνες που έχουν δείκτη με θετικό πρόσημο η συμβολή τους στη θετική εικόνα έχει ποσοστιαία ως εξής:

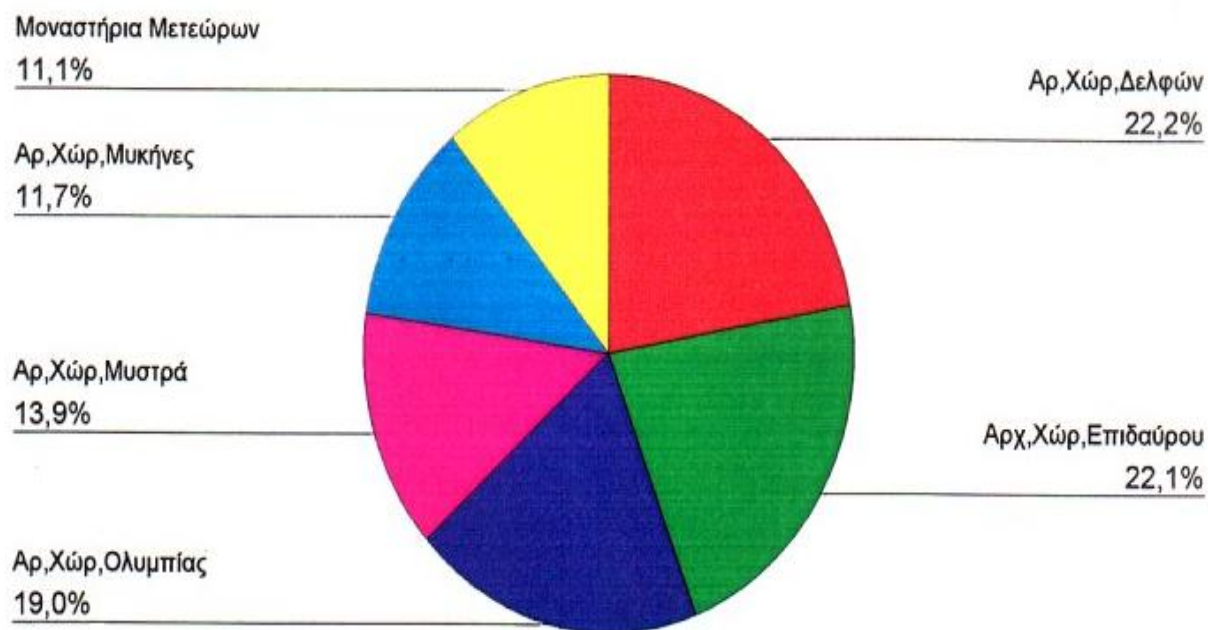
Ισθμός - Επίδαυρος	49,7%
Αθήνα - Ισθμός	35,1%
Σπάρτη - Καλαμάτα - Ολυμπία	10,1%
Ναύπλιο - Τρίπολη - Σπάρτη	5,2%

Αντιστοίχως στην αρνητική εικόνα συμβάλλουν οι διαδρομές που έχουν δείκτη με αρνητικό πρόσημο και η ποσοστιαία συμβολή τους είναι:

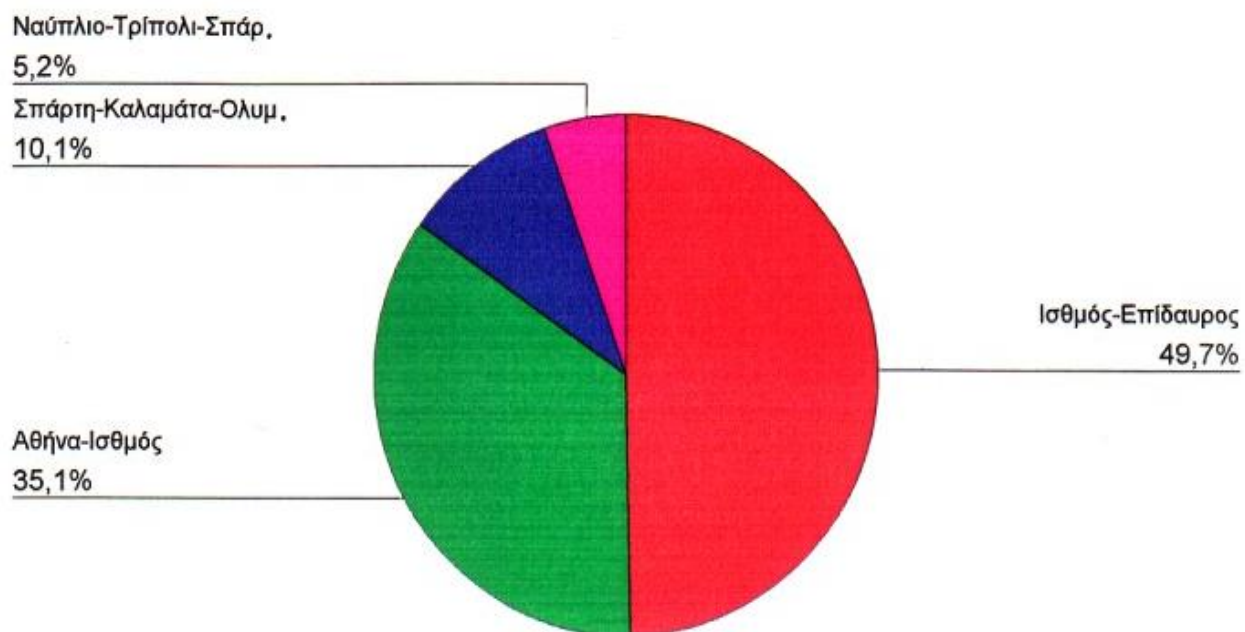
Λαμία - Δομοκός	35,8%
Δομοκός - Καρδίτσα - Μετέωρα	15,8%
Δελφοί – Λαμία	12,8%
Αντίρριο - Ιτέα - Δελφοί	12,7%
Λαμία – Αθήνα	9,8%
Ολυμπία - Πάτρα - Ρίο	6%
Μυκήνες - Ναύπλιο - Επίδαυρος	4,9%
Ισθμός - Μυκήνες	2,3%

Μια γραφική απεικόνιση των ανωτέρω τριών κατηγοριών αποτελεσμάτων παρουσιάζεται στα διαγράμματα που ακολουθούν.

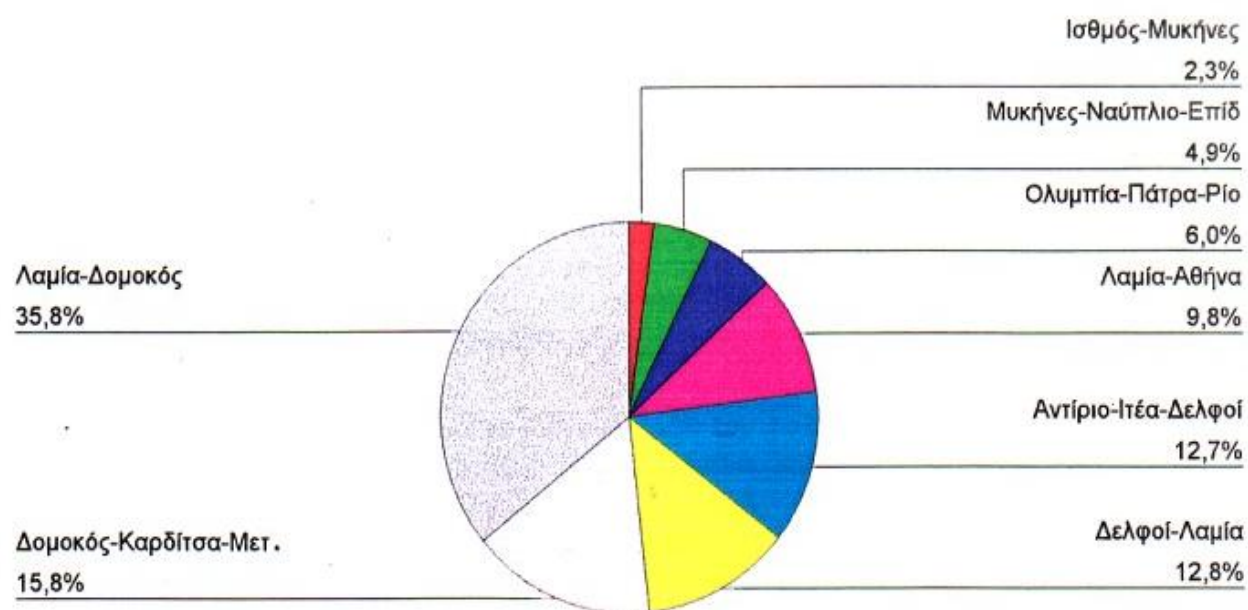
ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ - ΘΕΤΙΚΕΣ ΓΝΩΜΕΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ - ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΓΝΩΜΕΣ - ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ

Γ. Βαθμολόγηση Καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων - Διαδρομών κατά Νομό

Οι αρνητικές διαπιστώσεις που, σε γενικές γραμμές, κυριαρχούν για το σύνολο των διαδρομών μας οδήγησαν στην προσπάθεια κατάταξης των Νομών κατά επίπεδο καθαριότητας των διαδρομών, οι οποίες τους διασχίζουν. Από την ανάλυση αυτή εξαιρέθηκαν τα σχόλια για τους αρχαιολογικούς χώρους διότι, εκτός του ότι είναι θετικά, δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα Νομαρχιακών ή Δημοτικών Αρχών, αλλά του Υπουργείου Πολιτισμού.

Με τον τρόπο αυτό επισημαίνονται τα θετικά σχόλια και κυρίως εντοπίζονται τα αρνητικά, ούτως ώστε διαμορφώνεται μια συνολική εικόνα, βάσει της οποίας μπορεί να σχεδιασθεί η βελτίωση αυτής της απαράδεκτης κατάστασης. Διευκρινίζεται ότι για την κατάταξη που ακολουθεί, δεν επιμερίστηκαν οι χιλιομετρικές αποστάσεις των διαδρομών κατά Νόμό, αλλά θεωρήθηκε πως ο βαθμός καθαριότητας κάθε διαδρομής αφορά εξίσου τους Νομούς από όπου διέρχεται, είτε κατά μικρό τμήμα είτε κατά μεγαλύτερο.

Επί του συνόλου των διαδρομών που έχουν δείκτη με θετικό πρόσημο, το 62,5% διέρχεται από το Ν. Κορινθίας, το 14,8% από το Ν. Λακωνίας, το 9,4% από το Ν. Μεσσηνίας, το 5,2% από το Ν. Ηλείας, το 5% από το Ν. Αρκαδίας και το 2,9% από το Ν. Αργολίδας.

Όσον αφορά στις διαδρομές που έχουν δείκτη με αρνητικό πρόσημο το 44,4% διέρχεται από το Ν. Φθιώτιδας και το 16,7% από το Ν. Φωκίδας, ενώ από τους Ν. Τρικάλων και Καρδίτσας το 9,5%, το Ν. Αιτωλοακαρνανίας το 7,6% και τους Ν. Βοιωτίας, Αχαΐας και Αττικής το 5,9%, 3,6% και 3% αντιστοίχως.

Είναι χαρακτηριστικό ότι οι θετικές γνώμες για την καθαριότητα των διαδρομών αφορούν αυτές που διέρχονται από τους Νομούς της Πελοποννήσου, ενώ αντίθετα οι διερχόμενες από τη Στερεά Ελλάδα και Θεσσαλία βαθμολογούνται αρνητικά.

Η διαπίστωση αυτή σχετίζεται, αφενός με το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης (και ειδικότερα τουριστικής) και την κατάσταση του οδικού δικτύου, αφετέρου, όμως, με την αδιαφορία και την άρνηση ανάληψης ευθυνών από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις και τις άλλες τοπικές αρχές, η παρέμβαση των οποίων μπορεί να διορθώσει την αρνητική αυτή εικόνα και οπωσδήποτε επείγει.

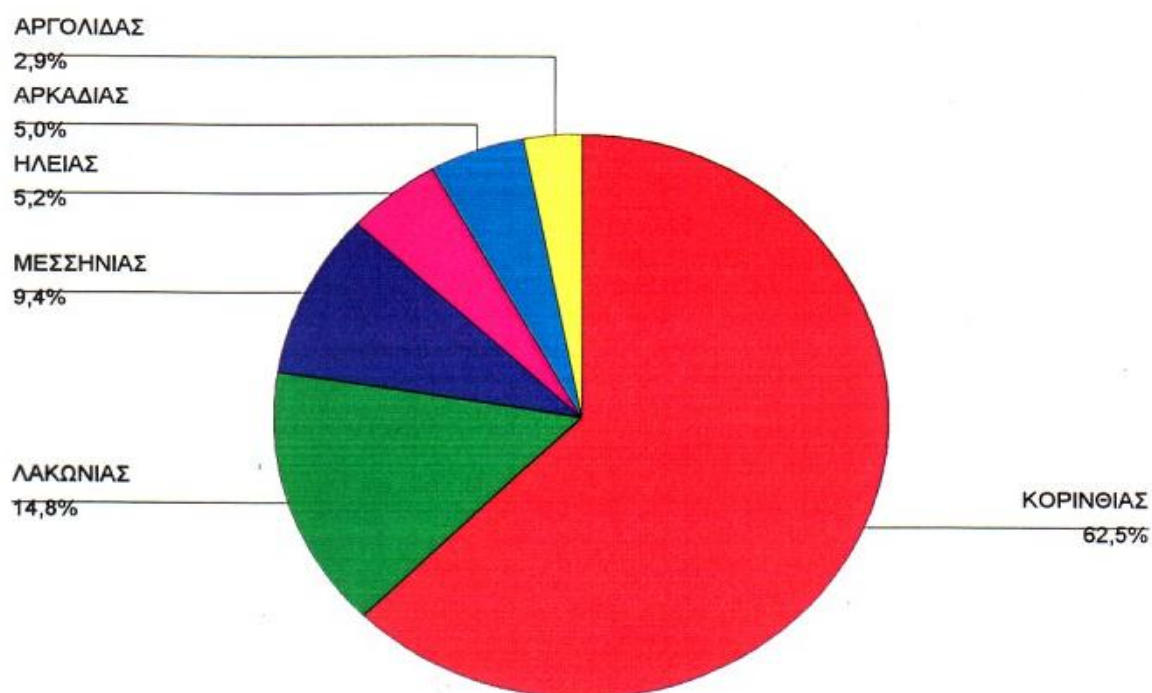
Ο πίνακας 3 που ακολουθεί εμφανίζει τον βαθμό καθαριότητας Αρχαιολογικών Χώρων και Διαδρομών (αξιολογούμενο βάσει των κριτηρίων του πίνακα 2) αναφέροντας, παράλληλα, τη Νομαρχία (ή Νομαρχίες) που είναι αρμόδιες. Στη συνέχεια παρουσιάζονται έγχρωμα γραφήματα με τις ποσοτικές κατανομές θετικών και αρνητικών γνώμων κατά Νομό, μόνο για τις διαδρομές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

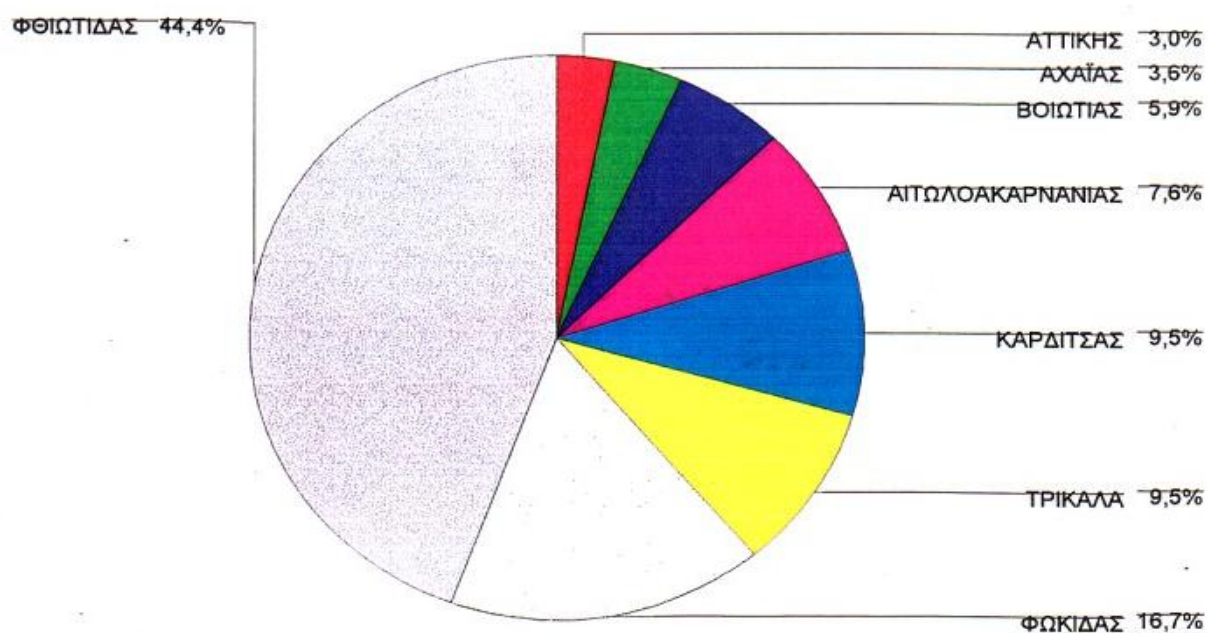
A/A	Αρχ. Χώροι-Διαδρομές	Βαθμολογία	Αρμοδιότητα κατά Νομαρχία
1	Αρχ. Χώρος Δελφών	139,4	Φωκίδος
2	Αρχ. χώρος Επιδαύρου	138,8	Αργολίδος
3	Αρχ. Χώρος Ολυμπίας	119,4	Ηλείας
4	Αρχ. Χώρος Μυστρά	87,2	Λακωνίας
5	Αρχ. Χώρος Μυκηνών	73,8	Αργολίδος
6	Μοναστήρια Μετεώρων	70	Τρικάλων
7	Διαδρ. Ισθμού-Επιδαύρου	28,6	Κορινθίας, Αργολίδος
8	Διαδρ. Αθήνα-Ισθμός	20,2	Αττικής-Κορινθίας
9	Διαδρ. Σπάρτη-Καλαμάτα-Ολυμπία	5,8	Λακωνίας, Μεσσηνίας, Ηλείας
10	Διαδρ. Ναύπλιο-Τρίπολη-Σπάρτη	3	Αργολίδος, Αρκαδίας, Λακωνίας
11	Διαδρ. Ισθμός-Μυκήνες	-9,4	Κορινθίας, Αργολίδος
12	Διαδρ.Μυκήνες-Ναύπλιο-Επίδαυρος	-20,4	Αργολίδος
13	Διαδρ, Ολυμπία-Πάτρα-Ρίο	-25	Ηλείας-Αχαΐας
14	Διαδρ. Λαμία-Αθήνα	-40,8	Φθιώτιδος, Βοιωτίας, Αττικής
15	Διαδρ. Αντίρριο-Ιτέα-Δελφοί	-52,8	Αιτωλοακαρνανίας, Φωκίδος
16	Διαδρ. Δελφοί-Λαμία	-53,2	Φωκίδος, Φθιώτιδος
17	Διαδρ, Δομοκός-Καρδίτσα-Μετέωρα	-66	Φθιώτιδος,Καρδίτσας,Τρικάλων
18	Διαδρ. Λαμία-Δομοκός	-149	Φθιώτιδος

Ακολουθεί γραφική απεικόνιση των θετικών και αρνητικών γνωμών για την καθαριότητα των Διαδρομών κατά Νομούς.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΓΝΩΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
(ΚΑΤΑ ΝΟΜΟ)

ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΓΝΩΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ
(ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΥΣ)

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αναλυτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας κατέδειξε σαφέστατα το μέγεθος του προβλήματος καθαριότητας που υποβαθμίζει την εικόνα της χώρας μας διεθνώς, φέρνοντας σε διαμετρική αντιπαράθεση την Ιστορία, την Παράδοση και το Φυσικό κάλλος αυτού του τόπου με την ανευθυνότητα, την έλλειψη καλαισθησίας και την ευτέλεια που κυριαρχεί.

Τα αποτελέσματα που προέκυψαν αφιερώνονται εξαιρετικά στους εμπλεκόμενους Φορείς, έργο των οποίων είναι η φύλαξη, συντήρηση και φροντίδα για την καθαριότητα.

Δεν είναι αρμοδιότητα της ερευνητικής ομάδας ο καταλογισμός ευθυνών όποιον και αν βαραίνουν:

- είτε τις κατά τόπους Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, τους Δήμους και τις Κοινότητες.
- είτε την Τουριστική Αστυνομία και τους αρμόδιους φύλαξης και συντήρησης των Αρχαιολογικών Χώρων.
- είτε τους ίδιους τους πολίτες ή και τους ταξιδιώτες - επισκέπτες είτε όλους μαζί.

Εκείνο που προέχει είναι η άμεση, ριζική και αποτελεσματική αντιμετώπιση της διαμορφωμένης κατάστασης και ελπίδα μας είναι πως η συγκεκριμένη έρευνα θα συμβάλλει προς αυτήν την κατεύθυνση.